

MONITOR CHINY W ONZ

„Monitor Chiny w ONZ” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktywnością chińskiej dyplomacji na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych ze szczególnym uwzględnieniem polityki na forum Zgromadzenia Ogólnego, Rady Bezpieczeństwa, Rady Gospodarczo-Społecznej oraz Radzie Praw Człowieka.

DR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY W ONZ

STYCZEŃ 2023

WYPOWIEDŹ ANTÓNIO GUTERRESA NA FORUM W DAVOS

Sekretarz Generalny ONZ nazwał napięcia między Chińską Republiką Ludową a Stanami Zjednoczonymi „tektonicznym rozłamem”. Największym zagrożeniem przedstawianym przez António Guterresa jest tworzenie się alternatywnego ładu międzynarodowego, który stworzyłby dwa różne zestawy dla zasad handlu, dwie dominujące waluty, dwa Internety i dwie sprzeczne strategie dotyczące sztucznej inteligencji.

I. AKTYWNOŚĆ CHRL W RADZIE BEZPIECZEŃSTWA ONZ

5 stycznia: Chiny wyrażają zaniepokojenie napięciami izraelsko-palestyńskimi. Ambasador ChRL przy ONZ Zhang Jun, podczas briefingu RB ONZ, wyraził zaniepokojenie zaostrzającą się sytuacją na Bliskim Wschodzie. Chiński dyplomata wyraził ubolewanie nad „czynem izraelskiego urzędnika”, który wszedł na teren meczetu Al-Aksa, tym samym wywołując oburzenie społeczności palestyńskiej. Chiński ambasador odniósł się bezpośrednio do wizyty izraelskiego ministra Itamar Ben-Gvira na tzw. Wzgórzu Świątynnym we Wschodniej Jerozolimie. W tym kontekście przywódca libańskiego Hezbollahu Hassan Narsallah zagroził, iż zmiana obecnie panującego *status quo* meczetu Al-Aksa może doprowadzić do konfliktu, który rozleje się na cały region. Chiny wezwały do przywrócenia spokoju i zapobieżenia dalszej eskalacji napięć. W szczególności zwrócono się do przedstawiciela Izraela, aby zaprzestano podżegań, prowokacji i unikania unilateralnych działań, które mogłyby doprowadzić do pogorszenia sytuacji. Chiny oficjalnie opowiedziały się za utrzymaniem międzynarodowego konsensusu ws. Jerozolimy i jednoznacznie potępiają - zgodnie z ustaleniami RB ONZ - wszelkie „działania mające na celu zmianę składu demograficznego, charakteru i statusu terytoriów palestyńskich okupowanych od 1967 roku”. Wezwano również do jak najszybszego wznowienia rozmów pokojowych w oparciu o „rozwiązanie dwupaństwowe” w celu osiągnięcia „pokojowego współistnienia” między Palestyną a Izraelem. Przy tej okazji chiński delegat podkreślił, iż ChRL wspiera w pełni suwerenne i niepodległe państwo Palestyna w oparciu o granice z 1967 roku ze stolicą we Wschodniej Jerozolimie.

5 stycznia: Sun Zhiqiang nt. kwestii broni chemicznej w Syrii. Radca-minister ChRL w swoim wystąpieniu na forum RB ONZ podkreślił, iż Chiny konsekwentnie sprzeciwiają się użyciu broni chemicznej przez jakikolwiek kraj lub organizację, w jakichkolwiek okolicznościach i w jakimkolwiek celu. W kwestii syryjskiej wyraźnie podkreślił stanowisko chińskiej dyplomacji, iż nie ma w tym miejscu alternatywy dla dialogu i negocjacji, toteż Chiny zachęcają do wzmożonej koordynacji działań między Sekretariatem Technicznym Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej (OPCW) a syryjskim rządem. Przedstawiciel Chin ponowił apel do RB ONZ o zmniejszenie częstotliwości rozważań dot. kwestii syryjskiej lub połączenie różnych ścieżek *dossier*, co umożliwiłoby holistyczne podejście do kwestii syryjskiej, przekładając się na zwiększenie efektywności pracy RB ONZ.

9 stycznia: wyjaśnienie ws. rezolucji RB ONZ dot. transgranicznej pomocy humanitarnej w Syrii. Ambasador Zhang Jun przedstawił wyjaśnienie dot. sposobu głosowania Chin nad projektem rozszerzenia upoważnienia do transgranicznej pomocy humanitarnej dla Syrii. Chiński dyplomata podkreślił, iż suwerenność Syrii musi zostać respektowana. Ponadto społeczność międzynarodowa powinna podjąć wysiłek na rzecz lepszej alokacji środków przy odbudowie państwa, ponieważ w obecnej formie prowadziła ona do dysproporcji pomiędzy poszczególnymi obszarami kraju. Po trzecie, chińska strona wezwała społeczność międzynarodową do natychmiastowego i pełnego zniesienia jednostronnych sankcji gospodarczych nakładanych na Syrię, które według oficjalnego stanowiska ChRL są sprzeczne z wysiłkami RB ONZ oraz utrudniają agencjom humanitarnym prawidłowe funkcjonowanie.

10 stycznia: wystąpienie ambasadora Dai Binga nt. Afryki Zachodniej i Sahelu. Charge d’Affaires ad interim stałego przedstawicielstwa ChRL przy ONZ w ramach briefingu RB ONZ w sprawie UNOWAS (Biuro Narodów Zjednoczonych dla Afryki Zachodniej i Sahelu) podkreślił postępy państw afrykańskich w zakresie utrzymania wspólnego bezpieczeństwa oraz rozwoju gospodarczego. Chiński dyplomata wskazał na strategiczne położenie państw Afryki Zachodniej i Sahelu a w szczególności podkreślił fakt bogatych złóż surowców energetycznych, co pozytywnie świadczy o potencjale rozwojowym tego regionu. Po pierwsze, Chiny wezwały do zwiększenia wsparcia dla współpracy regionalnej w celu budowy tzw. tarczy bezpieczeństwa zbiorowego. Chodzi tu przede wszystkim o walkę z terroryzmem oraz zwalczanie procederu handlu narkotykami, bronią oraz piractwa w Zatoce Gwinejskiej. Po drugie, wezwano do wzmożonych konsultacji politycznych i dialogu w celu utrzymania stabilności i pokoju. Społeczność międzynarodowa powinna wspierać aktywną rolę ECOWAS (Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Zachodniej), w szczególności w

procesach związanych ze sprawą wypracowania konsensusu w sprawie przemian politycznych osiągniętego między ECOWAS a Mali, Gwineą oraz Burkina Faso. Po trzecie, Chiny wezwały do zwiększonego wysiłku w kwestii udzielenia wsparcia dla rozwoju regionalnego, szczególnie w zakresie zażegnania kryzysów związanych z żywnością, dostępem do energii i rosnącej inflacji. W tym względzie wezwano kraje rozwinięte do wypełnienia swojego zobowiązania w zakresie udzielenia pomocy rozwojowej oraz zwiększeniu wsparcia finansowego i technicznego w zakresie ograniczania ubóstwa, rozwoju infrastruktury, zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Chiński delegat zaznaczył, iż w tym względzie niektóre państwa rozwinięte przyjęły nieodpowiedzialną politykę monetarną i handlową a jej negatywne skutki uboczne są widoczne szczególnie w „kruchych gospodarkach” regionu Afryki Zachodniej i Sahelu.

12 stycznia: stanowisko dyplomacji ChRL nt. sytuacji w Kolumbii.

Ambasador Dai Bing wyraził zadowolenie z prowadzonego „procesu pokojowego” pod egidą ONZ. Chiński dyplomata podkreślił znaczenie dwustronnego dialogu i negocjacji dla procesu zawieszenia broni między czterema grupami zbrojnymi. Wezwano społeczność międzynarodową do bardziej aktywnego „promowania trwałego pokoju poprzez zrównoważony rozwój”. Szczególnie wyróżniono w tym miejscu zwiększenie budżetu na reformę obszarów wiejskich. Dai Bing zaznaczył jednak, iż niektóre z grup zbrojnych nadal pozostają aktywne, toteż należy wzmocnić ochronę dla ludności cywilnej, w szczególności kobiet, dzieci i Afro-Kolumbijczyków. Problemem pozostają również miny lądowe, gdzie w 2022 roku odnotowano śmierć ponad stu osób w wyniku eksplozji materiałów wybuchowych. W tym kontekście, według strony chińskiej, należy rozszerzyć zakres działań w ramach UNMAS (United Nations Mine Action Service), aby zwiększyć zdolność rozminowywania terenów w przeszłości objętych konfliktem zbrojnym.

12 stycznia: stanowisko dyplomacji ChRL nt. propagowania i umacniania praworządności. Ambasador Zhang Jun w trakcie przemówienia podczas otwartej debaty RB ONZ nt. propagowania i umacniania praworządności w celu utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa podkreślił, iż obecna sytuacja międzynarodowa pełna jest „zazębiających się zmian oraz turbulencji”. Motywem przewodnim chińskiej dyplomacji była argumentacja, aby w sytuacjach kryzysowych odwoływać się do dwustronnych negocjacji między stronami konfliktu, aniżeli podejmować próby mediacji przez strony trzecie. Stanowiło to odniesienie do wojny rosyjsko-ukraińskiej (zob. komentarz).

13 stycznia: wystąpienie Zhang Juna podczas briefingu RB ONZ ws. Ukrainy.

Przedstawiciel chińskiej dyplomacji określił przywrócenie stabilności i pokoju jako „niewzruszony obowiązek społeczności międzynarodowej a w szczególności RB ONZ”. Zgodnie z praktyką chińskiej dyplomacji na forach międzynarodowych, Zhang Jun przedstawił czteropunktowy program działań, do których należy zaliczyć: stworzenie warunków do dialogu i negocjacji; złagodzenie kryzysu humanitarnego; wyeliminowanie zagrożeń dla bezpieczeństwa jądrowego oraz powstrzymanie skutków ubocznych „kryzysu w Ukrainie” – jak określana jest wojna Rosji w Ukrainie (zob. komentarz).

16 stycznia: komentarz ambasadora Dai Binga nt. sytuacji w Jemenie.

Ambasador stwierdził, iż ogólna sytuacja w Jemenie jest obecnie stabilna, niemniej „*status quo* dla wojny i pokoju nie trwa w nieskończoność”, toteż społeczność międzynarodowa powinna pilnie przyśpieszyć dialog pokojowy i zapewnić bardziej konstruktywną pomoc. Wezwano wszystkie strony konfliktu, a przede wszystkim ruch Huti, aby zaniechać wszelkich działań, które mogą podważyć wzajemne zaufanie. Wezwano Radę Bezpieczeństwa ONZ do udzielenia wsparcia dla rozmów pokojowych, aby przełamać impas jemeńskiego procesu politycznego. Po drugie, wezwano do pomocy humanitarnej dla społeczeństwa Jemenu. Strona chińska argumentuje, iż w obliczu konsekwencji ośmioletniej wojny, według szacunków organu ONZ, OCHA (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) w 2023 roku około 21,6 mln obywateli Jemenu będzie potrzebować pilnej pomocy humanitarnej. ChRL doceniła w tym względzie pomoc żywnościową Arabii Saudyjskiej. Po trzecie, strona chińska wymieniła wsparcie sprzyjające środowisku regionalnemu. W tym miejscu wymieniono przede wszystkim kwestie bezpieczeństwa w kontekście całego Półwyspu Arabskiego. Sprawa jemeńska również stała się elementem włączenia chińskiej agendy na forum międzynarodowe, gdyż przytoczono ośmiopunktowy plan, tzw. „osiem głównych inicjatyw”, przedstawionych przez Xi Jinpinga na pierwszym szczycie Chiny-Państwa Arabskie. Wśród nich wymieniono: bezpieczeństwo żywnościowe, opiekę zdrowotną, zielone innowacje, bezpieczeństwo energetyczne, dialog międzycywilizacyjny, rozwój młodzieży oraz bezpieczeństwo i stabilność polityczno-gospodarczą. Chiny zobowiązały się tym samym do zwiększenia pomocy humanitarnej i pomoc w odbudowie dla krajów arabskich.

17 stycznia: wypowiedź amb. Dai Bing nt. sytuacji w Ukrainie.

Wypowiedź ambasadora ChRL dotyczyła głównie kwestii religijnych. Jak podkreślił, kwestie religijne w sytuacjach konfliktowych są niezwykle złożone i wrażliwe. Odwołując się do praktyki międzynarodowej, strona chińska podkreśliła, iż dyplomacja

ChRL zdaje sobie sprawę, iż kwestie religijne mają tendencję do nasilania konfliktów, szerzenia nienawiści i ograniczają możliwość osiągnięcia konsensusu. Odnosząc się do samego wątku konfliktu w Ukrainie, Dai Bing podkreślił, iż pogłębiające się konfrontacje między religiami, kulturami i społeczeństwami „prowadzą do sytuacji, gdzie nie ma zwycięzcy”, toteż strona chińska wezwała obie strony do podjęcia dialogu i negocjacji.

18 stycznia: stanowisko ChRL ws. aktualnej sytuacji na Bliskim Wschodzie.

Ambasador Zhang Jun w trakcie otwartej debaty RB ONZ porównał aktualną sytuację na „okupowanych terytoriach Palestyny” do wulkanu, który może wybuchnąć w każdej chwili. Strona chińska zaproponowała cztery punkty prowadzące do deeskalacji konfliktów na Bliskim Wschodzie. Po pierwsze zaproponowano „gorliwą” ochronę „historycznego *status quo*” miejsc świętych w Jerozolimie. Strona chińska wezwała do działań zgodnych z rezolucjami RB ONZ i ZO ONZ. Po drugie, strona chińska wezwała do zaprzestania podejmowania jednostronnych środków zaostrzających spory i napięcia. Bezpośrednio odniesiono się w tym miejscu do wizyty Itamar Ben-Gvira w świątyni Al-Aksa i wezwano Izrael do „wysłuchania się w przytłaczający głos RB ONZ”. Po trzecie, strona chińska wezwała do poszanowania i przestrzegania rządów prawa. Wezwano Izrael do wypełnienia rezolucji RB ONZ i zaprzestania burzenia i przejmowania własności należącej do Palestyńczyków (strona chińska wskazała, iż w pierwszych 11 miesiącach 2022 roku, zburzonych lub przejętych zostało 851 budynków). Po czwarte strona chińska zaproponowała drożenie „rozwiązania dwupaństwowego”. Odwołano się w tym miejscu do niedawnej wizyty szefa chińskiej dyplomacji w Egipcie, gdzie obie strony zauważyły, iż konflikt izraelsko-palestyński podsycany był przez drobne incydenty, które w ostateczności prowadziły do impasu rozmów pokojowych i niepowodzenia realizacji „rozwiązania dwupaństwowego”. W tej sprawie ChRL udzieliło całkowite wsparcie dla słów sekretarza generalnego ONZ António Guterresa, który stwierdził, iż w sprawie „rozwiązania dwupaństwowego” nie ma planu B, a odrzucenie możliwości jego przyjęcia znaczyłoby permanentny stan niemożności uzyskania pokoju na Bliskim Wschodzie.

25 stycznia: komentarz amb. Zhang Juna ws. sytuacji na Haiti.

Delegacja ChRL wyraziła zaniepokojenie, iż sytuacja na Haiti na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy nie poprawiła się, a przemoc i działalność zorganizowanych grup przestępczych znacznie się rozwinęła. Odnotowano również fakt, iż kadencje haitańskiej izby deputowanych, prezydenta a także senatu wygasły, co doprowadziło do sytuacji, iż haitańskie instytucje państwowe pozbawione są legalnie wybranych przedstawicieli. Brak legitymacji politycznej określono jako

fundamentalną przyczynę kryzysu na Haiti. Wezwano BINUH (United Nations Integrated Office in Haiti) do zbudowania platformy dla dialogu między lokalnymi partiami i frakcjami na rzecz odbudowy politycznych fundamentów na Haiti. Zhang Jun zaznaczył, iż społeczeństwo Haiti z zadowoleniem przyjęło sankcje nałożone przez ONZ na zorganizowane grupy przestępcze i ich zwolenników, i wyrażono oczekiwanie ChRL, iż sankcje obejmą większą ilość osób i nielegalnych ugrupowań, które podważają stabilność i pokój na Haiti. Stwierdzono przy tym, iż nakładanie sankcji powinno być jednym z priorytetów RB ONZ w kwestii Haiti. Powyższe stanowi dwugłós chińskiej dyplomacji w obliczu stosowania idei sankcji jako presji gospodarczo-politycznej na państwach trzecich, co motywowano podczas obrad ws. działań zbrojnych Federacji Rosyjskiej w Ukrainie. Zdaniem strony chińskiej, sankcje stosowane wobec Rosji nie zostały wypracowane w ramach szerszego konsensusu w ramach RB ONZ a co za tym idzie, w chińskim rozumieniu, przyjmowane zostały jednostronnie.

25 stycznia: komentarz amb. Liang Hengzhu na briefingu RB ONZ ws. Sudanu. ChRL odnotowała poprawę ogólnej sytuacji politycznej w Sudanie. Odbudowa rządów prawa w Darfurze określono jako wspólny cel społeczności międzynarodowej. Przedstawiciel ChRL wyraził zadowolenie z faktu o podpisaniu protokołu ustaleń przejściowej komisji sprawiedliwości Sudanu z Międzynarodowym Trybunałem Karnym (MTK) w Hadze. Wezwano również do reakcji RB ONZ w kwestii zniesienia sankcji, które nadal „pozostają kwestią niepokojącą Sudan”.

25 stycznia: wystąpienie amb. Dai Binga dotyczące aktualnej sytuacji w Syrii. Strona chińska wyraziła zadowolenie ze sprawnego wdrażania rezolucji RB ONZ nr 2254 (z dn. 18.12.2015 dot. zawieszenia broni i politycznych reform w Syrii) a także z pracy Geira Otto Pedersena, specjalnego wysłannika z ramienia ONZ. Dyplomata z Chin podkreślił również fakt odbycia trójstronnych negocjacji pomiędzy Rosją, Turcją oraz Syrią, co uznano za budujący krok w stronę zasadniczej poprawy w północnej Syrii. Chińska dyplomacja wezwała również społeczność międzynarodową do stosowania się do przyjętej przez RB ONZ rezolucji nr 2672 (ws. stosowania mechanizmu transgranicznego dot. dostarczania pomocy humanitarnej w Syrii). Wezwano również „odpowiednie kraje” do natychmiastowego i pełnego zniesienia jednostronnych sankcji wobec Syrii.

27 stycznia: amb. Dai Bing nt. zdolności antyterrorystycznych w Mali. Podczas briefingu RB ONZ, Charge d’Affaires ad interim ChRL przy ONZ wyraził zadowolenie ze znacznych postępów w promowaniu przemian politycznych i zwalczaniu terroryzmu. Chiński delegat wezwał przy tym społeczność

międzynarodową do bardziej intensywnego wsparcia Mali w kwestii walki z terroryzmem, szczególnie w ramach mechanizmu MINUSMA (Wielowymiarowa Zintegrowana Misja Stabilizacyjna w Mali). Ponadto wezwano do zwiększenia potencjału pomocy humanitarnej i wsparcia zrównoważonego rozwoju. W obszarach wymagających natychmiastowej reakcji społeczności międzynarodowej, chińska dyplomacja wyróżnia rozwój rolnictwa, infrastruktury, edukacji oraz zasobów mieszkaniowych w celu poprawy sytuacji bytowej mieszkańców Mali.

27 stycznia: stanowisko chińskiej dyplomacji w ramach otwartej debaty RB ONZ dot. budowania i utrzymywania pokoju. Zhang Jun zapewnił o pełnym wsparciu dla działań RB ONZ w ramach wspólnych wysiłków PBC (Peacebuilding Commission) oraz innymi organami ONZ. Przedstawiono również „cztery spostrzeżenia” dotyczące wizji ChRL dot. budowania i utrzymywania pokoju. Pierwszym spostrzeżeniem zaakcentowanym przez chińską dyplomację było nadanie priorytetu dla rozwoju. Rozwój (bez wyraźnego podziału na rozwój społeczny czy gospodarczy) określono jako „ostateczne rozwiązanie niezliczonych wyzwań”. W tym kontekście przytoczono sytuację w Sahelu, gdzie siły terrorystyczne miały wykorzystywać skrajną biedę młodzieży do szerzenia radykalizmu i rekrutowania bojowników. Chiny zobowiązały się do wsparcia procesów industrializacji, modernizacji rolnictwa oraz infrastruktury. Wezwano państwa rozwinięte do „uhonorowania własnych zobowiązań ODA (Official Development Assistance) i finansowania działań związanych ze zmianą klimatu oraz w ramach „uzupełnienia historycznych deficytów”, gdzie niebezpośrednio odniesiono się do kwestii kolonializmu. Drugie ze spostrzeżeń dotyczyło wymiaru ludzkiego, aby utrzymać „podejście skoncentrowane na ludziach”. Strona chińska wezwała do ochrony interesów ludzi, poprawy ich dobrobytu poprzez zaangażowanie w misję założycielską, która została zawarta w Karcie Narodów Zjednoczonych. Wezwano do poszanowania suwerenności a także „uwzględnienia ścieżki rozwoju dostosowanej do warunków krajowych”. Ponadto określono działania „na rzecz budowy potencjału”. W obrazowy sposób wezwano do szerszego wsparcia państw po konfliktach militarnych, gdyż jak podkreślił Zhang Jun „sama transfuzja krwi nie jest opłacalna, wobec powyższego należy przejść od transfuzji krwi do jej wytwarzania”. W tym kontekście przytoczono aktywną działalność ChRL w Afryce, gdzie chińska dyplomacja „jest zawsze ukierunkowana na działanie i ma na celu wspieranie budowania potencjału”. W tym aspekcie wymieniono inwestycje infrastrukturalne, przede wszystkim drogowe, kolejowe, portowe oraz energetyczne. Po czwarte, wezwano do promocji inkluzyjności i jedności. W tym kontekście działania społeczności międzynarodowej miałyby koncentrować się na zapewnieniu

określonym środowiskom równego udziału w zarządzaniu państwem, tak „aby ludzie byli prawdziwymi gospodarzami we własnym państwie”. Przytoczono tutaj zaangażowanie ChRL w rozwiązanie problemów Afganistanu po wycofaniu się wojsk USA.

II. SPRAWY DOTYCZĄCE CHRL W KONTEKŚCIE ONZ

6 stycznia: WHO wezwało Pekin do reakcji dot. sytuacji pandemicznej w ChRL. Światowa Organizacja Zdrowia wezwała Chiny do udostępnienia danych dotyczących liczby zakażeń, zgonów, hospitalizacji oraz kontynuowania rejestru sekwencjonowania genetycznego wirusa. Zgodnie z zarzutem WHO, udostępnione dotychczas dane nie odzwierciedlają aktualnego obciążenia przez pandemię dla poszczególnych państw. Wobec braku udostępnienia wiarygodnych danych, WHO oceniła za zasadne zastosowanie restrykcji wobec podróżnych z ChRL. Ponadto WHO zaleciło wdrożenie efektywnego programu szczepień w Chinach, zwłaszcza dla grup priorytetowych, tj. osób starszych i pracowników służby zdrowia.

18 stycznia: wypowiedź António Guterresa podczas Światowego Forum Ekonomicznego w Davos. Sekretarz generalny ONZ w swoim przemówieniu odniósł się do wiodących wyzwań w polityce międzynarodowej. Jednym z zagadnień poruszonym podczas przemówienia był tzw. „tektoniczny rozłam” między Wschodem a Zachodem (zob. kom.).

18 stycznia: ChRL opublikowała film promocyjny z wydarzenia na temat współpracy rolnej i bezpieczeństwa żywnościowego. Materiał dotyczył wydarzeń mających miejsce 22 września 2022 roku w ambasadzie Etiopii w Pekinie. Zorganizowane wówczas wydarzenie „Dialogue on Agricultural Cooperation and Food Security Toward a More Resilient and Sustainable Horn of Africa” oprócz merytorycznego wkładu w rozwiązanie kwestii bezpieczeństwa żywnościowego na Półwyspie Somalijskim, posłużyło promocji chińskiego zaangażowania polityczno-gospodarczego w tym regionie. Głównym elementem promocji ChRL stał się mechanizm współpracy FOCAC (Forum on China - Africa Cooperation). Wydarzenie promowane pod egidą Unii Afrykańskiej oraz ONZ posłużyło również m.in. do publikacji pozycji książkowych, bezpośrednio dotyczących FOCAC, a także inkorporowania chińskich sloganów do dyskursu międzynarodowego, co było m.in. widoczne w wypowiedziach ambasador Ugandy w ChRL - Oliver Wonekhi, która „wyraziła chęć współpracy w duchu

sytuacji *win-win*" a także zastępcy szefa kenijskiej misji dyplomatycznej Edwina Afande, który bardzo scharakteryzował wkład FOCAC w rozwój stosunków chińsko-afrykańskich jako ich filar.

30 stycznia: wizyta Qin Ganga w Afryce. Nowo mianowany szef chińskiej dyplomacji w swą pierwszą podróż odbył na kontynent afrykański. Powyższy fakt stanowi element podtrzymania 33-letniej tradycji chińskich ministrów spraw zagranicznych w kwestii organizacji pierwszych wizyt po objęciu stanowiska na Czarny Ląd. Qing Gang odbył dłuższe wizyty w Etiopii, Gabonie, Angoli, Beninie i Egipcie. Co kluczowe z perspektywy analizy działalności ChRL w ONZ, chiński minister spraw zagranicznych złożył również wizyty w biurach Ligi Państw Arabskich w Egipcie oraz w siedzibie Unii Afrykańskiej w Etiopii. Podczas spotkania Qin Ganga z Moussą Fakim Mahamatem, przewodniczącym Komisji Unii Afrykańskiej, przedstawiciel państw afrykańskich wezwał szefa chińskiej dyplomacji do poparcia dążeń Unii Afrykańskiej w celu uzyskania stałego miejsca w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Qin Gang nie odniósł się bezpośrednio do kwestii stałego przedstawicielstwa, podkreślając jedynie zaangażowanie Pekinu w kwestii „udzielenia większej reprezentacji Unii Afrykańskiej w RB ONZ oraz innych organizacji międzynarodowych”. Moussa Faki Mahamat argumentując swój postulat, podkreślił, iż brak stałej reprezentacji kontynentu afrykańskiego w RB ONZ jest „palącą kwestią”, biorąc pod uwagę, iż większość kwestii podejmowanych podczas obrad dotyczy krajów Afryki oraz że „niedopuszczalne jest, aby inni decydowali zamiast nas samych”. Podsumowując swoją wypowiedź w ramach wspólnej konferencji prasowej, przedstawiciel Unii Afrykańskiej wyraził potrzebę „utworzenia nowego porządku międzynarodowego, który będzie szanował interesy innych”. Powyższe wpisuje się w działania chińskiej dyplomacji w kwestii utworzenia alternatywnego dla obecnie istniejącego ładu międzynarodowego, w którym Chiny miałyby być wiodącą siłą polityczno-gospodarczą.

KOMENTARZ

1. Podczas wystąpienia ambasadora ChRL przy Organizacji Narodów Zjednoczonych Zhang Juna, w trakcie otwartej debaty w Radzie Bezpieczeństwa ONZ dotyczącej propagowania i umacniania praworządności z 12 stycznia 2023 roku, zaznaczono, iż "świat otaczają nowe wyzwania a deficyt w ich zarządzaniu jest znaczny". Jak w perspektywie dalszych,

realnych działań dyplomatycznych ChRL na arenie międzynarodowej interpretować stanowisko chińskiego dyplomaty i jakie scenariusze można kreślić w odniesieniu do przyszłego zachowania Pekinu wobec wojny Rosji w Ukrainie?

W obliczu agresji Rosji w Ukrainie oraz kryzysu humanitarnego wywołanego następstwami konfliktu zbrojnego, Chińska Republika Ludowa starała się równoważyć negatywny wpływ działań rosyjskich dla własnego statusu międzynarodowego. Jednym z przejawów dyplomatycznego równoważenia polityki Pekinu w obliczu ww. konfliktu jest aktywność Chin w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Należy podkreślić, iż stanowisko Chin dla większości obserwatorów nie jest do końca jasne i wymaga ono osadzenia w odpowiednim kontekście - zarówno politycznym jak i gospodarczym. Wszakże forsowane przez chińską dyplomację zobowiązanie do ochrony suwerenności i integralności terytorialnej nie szło w parze z faktycznymi działaniami Pekinu, odnosząc się bezpośrednio do wojny w Ukrainie, gdzie właśnie integralność terytorialna została pogwałcona przez państwo blisko współpracujące z Chinami. Rozbieżności pojawiają się również w kontekście chińsko-rosyjskiego nieformalnego sojuszu, którego ranga została podniesiona na niecałe trzy tygodnie przed rozpoczęciem inwazji na Ukrainę. W trakcie spotkania z 4 lutego 2022 roku obie strony zobowiązały się do utrzymania stosunków dwustronnych „bez żadnych granic i stref zakazanych”. W praktyce mogło oznaczać to bezwarunkowe, wzajemne wsparcie postulatów zainteresowanych stron na arenie międzynarodowej. Stanowisko Chin w obliczu wojny sprokurowanej przez reżim Władimira Putina jednak z pewnością nie jest zero-jedynkowe, niemniej władze na Kremlu z pewnością wkalkulowały taki scenariusz, pomimo zobowiązań na najwyższym szczeblu.

W przywołanym powyżej wystąpieniu Zhang Jun sugerował, iż w celu podtrzymania autorytetu rządów prawa międzynarodowego należało wzmocnić rządy prawa na poziomie globalnym. Dyplomata odniósł się do dokumentu, tj. Karty Narodów Zjednoczonych, której cele i zasady - w jego odczuciu - nie zostały wdrażane w sposób odpowiedni. Ambasador ChRL w tym miejscu, choć nie w sposób bezpośredni, wyraźnie odniósł się do roli Stanów Zjednoczonych. Jak stwierdził „istnieją państwa, które świadomie wycofały się z międzynarodowych traktatów i porozumień, stosując prawo międzynarodowe wybiórczo, aplikując przy tym podwójne standardy i utylitarne podejście do prawa międzynarodowego, zgodnie z ich partykularnym interesem”. To dość często powtarzany argument dyplomacji ChRL. Zarzutami strony chińskiej stały się zatem działania obserwowane przede wszystkim w trakcie prezydentury

Donalda Trumpa, kiedy doszło do wyjścia USA z szeregu porozumień międzynarodowych, m.in. UNESCO, Porozumień Paryskich dotyczących zmian klimatycznych (do których powrócono za administracji Joe Bidena) a także z INF (Intermediate-Range Nuclear Forces) czyli utrzymywania i rozwoju taktycznej broni jądrowej średniego zasięgu. Jak wskazano wyżej, w czasie prezydentury Joe Bidena, USA wróciły do poszczególnych porozumień, niemniej fakt pozostawiania USA poza niektórymi, kluczowymi z punktu widzenia porządku międzynarodowego porozumieniami międzynarodowymi oceniono jako akt „deptania autorytetu prawa międzynarodowego, podważanie harmonii i stabilności stosunków międzynarodowych”. Wezwano przy tym do całkowitego porzucenia takich praktyk.

Powielając schematy retoryczne dyplomacji ChRL Zhang Jun wskazał, że dialog jest jedynym mechanizmem wzmocnienia praworządności na szczeblu międzynarodowym. Oceniał on, iż bezpośredni dialog i konsultacje między zwaśnionymi stronami stanowią zwyczajową praktykę w rozwiązywaniu sporów międzynarodowych. W konsekwencji, należy zrezygnować z „mechanizmów proponowanych przez strony trzecie”, a wspierać postawę podejmowania większych wysiłków w zakresie negocjacji i mediacji w ramach zainteresowanych stron.

Ambasador tym samym implicite wyraził brak zainteresowania strony chińskiej w proces mediacji między stronami konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, a także - również niebezpośrednio - skrytykował fakt zaangażowania stron trzecich, m.in. Turcji czy Stanów Zjednoczonych w proces rekonyliacji pomiędzy Kijowem a Moskwą. Fakt braku zainteresowania aktywnym uczestnictwem w procesy negocjacyjne ze strony Pekinu należy w pierwszym rzędzie tłumaczyć bliskimi bilateralnymi stosunkami chińsko-rosyjskimi, szczególnie odnosząc się do wymiaru bezpieczeństwa energetycznego Chin. Dodatkowo strona chińska zaznaczyła konieczność odwoływania się do prawa międzynarodowego. Tu jednak wypracowanie konsensusu może stać się niezwykle trudne. Sugestią ChRL, w tej sytuacji należałoby zwracać się do międzynarodowo uznanych organów, takich jak Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości, który powinien odgrywać większą rolę w pokojowym rozstrzygnięciu sporów międzynarodowych, zgodnie z jego przeznaczeniem.

W nawiązaniu do działalności MTS, w dalszej części wywodu chińskiego ambasadora należy również podkreślić wątek powiązany z kwestią chińskich roszczeń co do tworzenia przepisów międzynarodowych. Ponownie, wyraźną aluzją było niebezpośrednie odniesienie się do kwestii dominacji Stanów Zjednoczonych w kwestiach prawodawstwa oraz wyznaczania ogólnego kursu

rozwoju stosunków międzynarodowych. Zhang Jun wyraźnie podkreślił, aby efektywnie wzmocnić praworządność na szczeblu międzynarodowym, należy upewnić się, iż wszystkie państwa są zaangażowane w proces tworzenia międzynarodowych przepisów, niezależnie od ich potencjału gospodarczego, demograficznego lub politycznego. Ambasador wyraźnie wskazał, iż prawo międzynarodowe powinno odzwierciedlać obawy wszystkich krajów w zrównoważony sposób, gdyż jest to zgodne z duchem demokratycznego stanowienia prawa i stanowi to istotę multilateralizmu. Tym zabiegiem retorycznym Zhang Jun podkreślił trzy kluczowe kwestie dla chińskiej dyplomacji: fakt występowania tzw. „szklanego sufitu” dla chińskich propozycji prawodawstwa ze względu na domniemaną dominację USA w tym względzie; rosnącą pozycję Chin w której Pekin jawi się jako obrońca multilateralizmu, pokoju i prawa międzynarodowego; po trzecie, odnosząc się bezpośrednio do stwierdzenia dotyczącego uwzględnienia „obaw wszystkich krajów” w kontekście tworzenia prawa międzynarodowego, Zhang Jun wypełnił zobowiązania postanowień bilateralnych z Moskwą, gdyż niebezpośrednio odniósł się w tym miejscu do roszczeń Federacji Rosyjskiej w kwestii rozszerzania wschodniej flanki NATO, jako immanentnego poczucia zagrożenia dla rosyjskiego bezpieczeństwa. Powyższe zostało spotęgowane przez plany włączenia Finlandii i Szwecji w struktury Sojuszu Północnoatlantyckiego po faktycznej agresji Rosji na Ukrainę, co może w dalszym ciągu legitymizować działania Federacji Rosyjskiej mające na celu wojskowe zabezpieczenie zachodnich rubieży państwa.

Silne poparcie dla instytucji ONZ ze strony ChRL wynika przynajmniej z kilku podstawowych przesłanek: ChRL w ramach ONZ wypracowała mechanizm obsadzania na stanowiskach własnych przedstawicieli, realizujących partykularne cele wyznaczone przez Xi Jinpinga i KPCh; po drugie, ChRL w efektywny sposób buduje sieć państw sojuszników, poprzez reprezentowanie głosów „niesłyszalnych”, tj. państw zaliczanych do tzw. globalnego południa i umożliwia to forsowanie korzystnych dla ChRL postulatów polityczno-gospodarczych. Po trzecie, zarówno ChRL jak i Federacja Rosyjska, będące w bliskich relacjach polityczno-gospodarczych motywowanych głównie kwestiami ideologicznymi (rywalizacja z Zachodem) ale również pragmatycznych (współpraca energetyczna), posiadają prawo weta, w praktyce uniemożliwiając podjęcie wiążących decyzji bez ich zgody.

Szerzej - patrz [#Blog OSA: Wojna Rosji w Ukrainie i scenariusze polityki ChRL w ONZ.](#)

2. Przedstawiciel chińskiej dyplomacji określił przywrócenie stabilności i pokoju jako „niewzruszony obowiązek społeczności międzynarodowej a w szczególności RB ONZ”. Zhang Jun podczas briefingu RB ONZ wystosował czteropunktowy punkt działania w celu rozwiązania kryzysu na Ukrainie.

Pierwszym z przedstawionych postulatów było stworzenie warunków do dialogu i negocjacji. Strona chińska argumentowała, iż kryzys na Ukrainie „jest wynikiem długotrwałej akumulacji i ciąglem ewolucji głęboko zakorzenionej nierównowagi bezpieczeństwa w Europie”. Ponadto wezwano społeczność międzynarodową, a przede wszystkim „państwa mające duży wpływ na obecną sytuację” do zachęcenia Rosji i Ukrainy do zaangażowania się w dialog. Według chińskiej dyplomacji, eskalacja sankcji i dostarczanie broni na front wojenny tylko utrudnią „odwrócenie sytuacji” a nawet mogą sprowokować konfrontację na większą skalę, zaostrzając i przedłużając konflikt, czego „należy uniknąć za wszelką cenę”.

Drugim postulatem było zwiększenie wysiłków w celu złagodzenia kryzysu humanitarnego. Argumentowano to przedłużającym się kryzysem oraz dotkliwą zimą. Wezwano strony zaangażowane w konflikt do podjęcia środków w celu ochrony ludności i infrastruktury cywilnej przed atakami. Kluczowym zadaniem dla społeczności międzynarodowej w oczach chińskiej dyplomacji jest jak najszybsza odbudowa infrastruktury energetycznej. Strona chińska z zadowoleniem odnotowała fakt 36-godzinnej, samowolnego ze strony Rosji, zawieszenia broni z okazji prawosławnego święta, co w teorii miało umożliwić agencjom humanitarnym działanie w potencjalnie bezpiecznych warunkach.

Trzeci postulat dotyczył bezpieczeństwa jądrowego. Strona chińska wyraziła zaniepokojenie ostrzałem wokół zaporoskiej elektrowni jądrowej. Przedstawiciel ChRL nie zwrócił się jednak bezpośrednio do strony rosyjskiej o zaprzestanie ataków w Zaporozżu. Wezwano do zaprzestania jakichkolwiek operacji wojskowych, które mogłyby mieć wpływ na bezpieczeństwo elektrowni jądrowej. Tym samym strona chińska wyznaczyła „czerwoną linię” dla narracyjnego wsparcia dla Moskwy. Użycie potencjału jądrowego przez Rosję z całą pewnością spowodowałoby pogłębienie międzynarodowego ostracyzmu Kremla oraz znaczyłoby najprawdopodobniej o załamaniu się stosunków chińsko-rosyjskich. Chiny zobowiązały się tym samym do dalszego aktywnego wsparcia wyspecjalizowanej agencji pod egidą ONZ, IAEA (International Atomic Energy Agency).

Ostatni postulat dotyczył „skutków ubocznych” kryzysu. Chińska strona w zawoalowany sposób zaatakowała Stany Zjednoczone, gdyż jak stwierdził Zhang

Jun: „Nie można ignorować sztucznego zakłócenia globalnego łańcucha przemysłowego i łańcucha dostaw przez jednostronne sankcje”. Ponadto zarzutem w stronę „dużych państw” jest brak odpowiedzialnej postawy za politykę gospodarczą, monetarną i handlową, która wywołuje „negatywne skutki uboczne” i mają wpływ na generowanie trudności gospodarczych w państwach rozwijających się. Dyplomacja ChRL sprzeciwiła się również upolitycznieniu gospodarki światowej, gdyż stała się ona narzędziem politycznym, osłabiając „impet ożywienia gospodarczego”.

Podsumowując swoją wypowiedź, Zhang Jun zadał retoryczne pytanie, cytując przewodniczącego Xi Jinpinga: „Czy powrócić do zimnowojennej mentalności i prowokować podziały i konfrontację, czy wybrać wspólne dobro ludzkości, utrzymanie równości, wzajemnego szacunku i obopólną korzyść?”. Niewątpliwie wojna Rosji w Ukrainie służy inkorporowaniu chińskich sloganów w dyskurs międzynarodowy na forum ONZ, gdyż współpraca *win-win* stawiana jest jako cel nadrzędny i „dominujący trend czasów”.

Powyższe stanowisko Chin dotyczące praworządności należy skonfrontować ze stanowiskiem przedstawicielstwa Stanów Zjednoczonych. Linda Thomas Greenfield w bezpośredni sposób oskarżyła Rosję o naruszenie Karty Narodów Zjednoczonych, podkreśliła bezprawność rosyjskiej agresji w Ukrainie a także zaznaczyła wagę głosowania przyjętej rezolucji ZO ONZ dotyczącej potępienia nielegalnych referendum przeprowadzonych przez władze Rosyjskie. Amerykańska dyplomatką wezwała tym samym do pociągnięcia Rosji do odpowiedzialności. Wobec powyższego, należy wskazać, iż stanowisko dwóch wiodących sił polityczno-gospodarczych na świecie w warstwie retorycznej różni się diametralnie. Intencją dyplomacji ChRL było przyjęcie koncyliacyjnego tonu poprzez liczne odniesienia do ogólnych wartości, które powinny być respektowane na arenie międzynarodowej, nie wskazując na konkretne przewinienia. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy stanowi fakt, iż jakże często wspomniane przewinienia dotyczą państw sojuszniczych, takich jak Rosja czy Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna a także samej ChRL. Amerykańska dyplomacja z kolei wskazuje na konkretne czyny wymagające napiętnowania oraz aktywnie działa na rzecz wyciągnięcia konsekwencji wynikających z faktu łamania międzynarodowych zobowiązań.

3. Sekretarz generalny ONZ podczas (SG ONZ) przemówienia w Davos podniósł wiodące problemy aktualnie występujące w polityce międzynarodowej. Jednym z zagadnień poruszonych podczas przemówienia był tzw. „tektoniczny rozłam” między Wschodem a Zachodem.

António Guterres stwierdził, iż świat jest daleki od zjednoczenia i aktualnie wszyscy przedstawiciele ONZ mają do czynienia z najpoważniejszymi od pokoleń podziałami geopolitycznymi oraz rosnącą nieufnością. Odnosząc się bezpośrednio do sytuacji związanej z ChRL na arenie międzynarodowej, określenie „tektoniczny rozłam” nawiązywało do „oddzielenia” dwóch największych gospodarek świata. Największym zagrożeniem przedstawianym przez SG ONZ jest utworzenie alternatywnego ładu międzynarodowego, który stworzyłby dwa różne zestawy dla zasad handlu, dwie dominujące waluty, dwa Internety i dwie sprzeczne strategie dotyczące sztucznej inteligencji (AI). Według wstępnych obliczeń Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), podzielenie światowej gospodarki na dwa bloki spowodowałoby obniżenie globalnego PKB o 1,4 bln USD. Sekretarz Generalny nie wskazał cezury czasowej potencjalnego obniżenia globalnego PKB, co należy odczytywać jako postulat czysto emocjonalny, mający zmusić obie strony do wytężonych działań w procesie polityczno-gospodarczej rekonyliacji.

António Guterres wskazał na dwa wiodące obszary stosunków chińsko-amerykańskich, w których obserwuje się „nieuchronne rozejście”. W tym kontekście wymienione zostały kwestie praw człowieka oraz niektóre obszary bezpieczeństwa regionalnego. Pomimo wskazanej „nieuchronności” cyklu wydarzeń, Sekretarz podkreślił, iż niezbędnym jest, aby oba państwa podniosły znaczące zaangażowanie w dziedzinie klimatu, handlu i technologii, aby uniknąć „podziału gospodarek” a nawet możliwości przyszłej konfrontacji między dwoma wiodącymi światowymi gospodarkami. Wezwał przy tym do uniknięcia „XXI-wiecznej pułapki Tukidydesa”.

Oprócz podziału horyzontalnego, António Guterres odniósł się również do podziału wertykalnego, tj. pogłębiającego się podziału Północ-Południe. W tym kontekście, na „rosnącą frustrację” według Sekretarza, wiodący wpływ miały: rażąca nierówność dystrybucji szczepionek; nierówna dystrybucja żywności gospodarczego „po pandemii”; nabierający na sile kryzys klimatyczny, paraliżujący kraje, które w najmniejszym stopniu przyczyniły się do powstania globalnego ocieplenia a także „moralnie zbankrutowany” system finansowy, którego nierówności systemowe wzmocniły nierówności społeczne.

Aby zaadresować wszystkie z wiodących, aktualnych problemów na arenie międzynarodowej, António Guterres wezwał grupę G-20 do uzgodnienia „globalnego planu stymulacyjnego dla celów zrównoważonego rozwoju”, mającego na celu zapewnienie krajom globalnego Południa odpowiednie wsparcie, przede wszystkim w aspekcie finansowym. Wezwano światowe banki rozwoju do zaprojektowania „nowej architektury zadłużenia”, tj. do zmiany ich

modelu biznesowego w kontekście udzielania preferencyjnych kredytów i długoterminowych pożyczek. Ponadto w kwestiach klimatycznych, Sekretarz wezwał do podjęcia kolejnych wysiłków w kwestii dekarbonizacji gospodarek państw rozwiniętych oraz zakończenia „uzależnienia od paliw kopalnych”.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

